

РІВНІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ ІНТЕГРАЦІЇ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛОГОПЕДА

Пахомова Н. Г.

доктор педагогічних наук, доцент

Утілення в життя особистісно орієнтованої парадигми освіти висуває нові вимоги до підготовки кадрів у вищих педагогічних закладах. Виникає необхідність формування нової генерації корекційних педагогів, які здатні надавати кваліфіковану допомогу особистості з порушеннями психофізичного розвитку у створенні умов для її успішної соціалізації та самореалізації, що передбачає якісну фахову педагогічну, медичну та психологічну підготовку на рівні вимог вищої школи. Вирішення цих завдань пов'язане з реалізацією моделі інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки, що втілює сучасні тенденції розвитку світового і вітчизняного досвіду корекційної допомоги, проблеми та проблемні аспекти її новітніх проявів, різноманітні концепції та методиками проведених досліджень у галузі загальної і корекційної педагогіки, загальної і спеціальної психології та медицини. Інтегративність освітнього процесу, як один із базових факторів розвитку та розкриття потенційних можливостей особистості, знайшло своє відображення в роботах, присвячених підготовці вчителів у системі вищої освіти (В. Арнаутова, В. Беспалько, О. Бичкова, І. Богатова, С. Дружилов, В. Ільїна, Г. Селевко, Л. Спірін, М. Чапаєв, І. Яковлева та ін.). Різним аспектам організації корекційно-педагогічної діяльності та проблеми підготовки дефектологів присвячені фундаментальні роботи українських вчених В. Бондаря, І. Дмитрієвої, С. Миронової, Ю. Пінчук, Т. Сак, В. Синьова, Є. Синьової, В. Тарасун, Л. Фомічової, О. Хохліної, М. Шеремет та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, поза увагою дослідників залишається аспект реалізації інтегративної підготовки корекційних педагогів. У даному аспекті особливого значення набуває застосування інтегративних медико-психологічних і педагогічних знань в процесі корекційно-логопедичної роботи, що забезпечує готовність логопеда до клінічного аналізу патологічних явищ, психолого-педагогічного аналізу особливостей психічного і мовленнєвого розвитку, підвищує ефективність та результативність діагностичної, реабілітаційної, пропедевтичної, корекційної та консультативно-просвітницької діяльності. Складність і багатогранність корекційної діяльності зумовлює необхідність детального вивчення моделі інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових фахової підготовки логопедів з метою визначення основних аспектів її реалізації. Тому метою є дослідження особливостей впровадження моделі інтеграції медико-психологічних і педагогічних складових професійної підготовки та визначення рівнів її реалізації в процесі фахової підготовки. Завданнями є характеристика рівнів інтеграції педагогічної, психологічної та медичної складових професійної підготовки логопедів у вищому навчальному закладі.

Інтеграція медико-психологічної і педагогічної складових в процесі професійної підготовки логопедів, в контексті нашого дослідження, – це динамічний, безперервний, суперечливий процес, який потребує прогностичного підходу, врахування мотивації та особливостей параметрів знань, виявлення специфіки їх структурування, предметних та інтегрованих знань та передбачає застосування адекватних змісту форм, методів, засобів навчання. Інтеграція педагогічних, психологічних і медичних знань і умінь, як правило, пов'язана з узагальненням, ущільненням, концентрацією, які спричинені необхідністю покращення і полегшення зберігання, передачі, засвоєння і використання цих знань, а також з їх упорядкуванням, класифікацією, систематизацією, взаємопроникненням різних методів пізнання і моделюванням, відтворенням цілісності складно організованих об'єктів.

Модель (від фр. *modele* – зразок) у сучасній науково-педагогічній школі розуміють як «уявну або матеріально-реалізовану систему, яка відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта» [2, с. 516]. С. Гончаренко вважає, що «моделі є умовним образом (зображення, схема, опис тощо) якогось об'єкта (або системи об'єктів), який зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення. Залежно від зображуваних об'єктів моделі бувають анатомічні, технічні, будівельні, математичні тощо» [1, с. 213].

Отже, поняття моделі є багатоплановим. У широкому розумінні вона являє собою образ, у тому числі умовний або уявний, зображення, схему, графік, план тощо, або прообраз чи взірєць якого-небудь об'єкта, що використовується при певних умовах як його «представник».

Метод моделювання для наукового вивчення організації інтеграції медико-психологічних і педагогічних складових професійної підготовки логопедів у вищих педагогічних навчальних закладів обраний через те, що модель представляє собою теоретично й практично створену структуру, яка відтворює ту чи іншу частину дійсності в схематизованій і наочній формі. Відображаючи чи відтворюючи об'єкт дослідження модель здатна замінювати його таким чином, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт.

Педагогічну модель інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів у вищих педагогічних навчальних закладах розуміємо як покрокове представлення всіх педагогічних заходів, що забезпечують ефективність і результативність даного процесу.

Система інтеграції складових є множиною елементів, які знаходяться у відношеннях і зв'язках один з одним й утворюють певну цілісність, єдність. Система в теорії управління визначається як складне утворення, що складається з підсистем, функціонування яких підпорядковано єдиній меті [4, с. 72].

Теоретичні моделі утворюють на основі фундаментальних законів, що описують стан та процеси у системі. Вони будуються на основі узагальнених апіорних уявлень про систему, склад та взаємозв'язки її елементів. Напівемпіричні моделі, їхні математичні вирази, як правило, утворюються теоретичним шляхом та доповнюються емпіричними константами. На відміну від емпіричних, теоретичні моделі описують клас системи, а не лише конкретну систему, що досліджується. При цьому для теоретичної моделі складних систем звичайна вимога адекватності моделі оригіналу, яка властива для простих систем. Тобто потрібна зрівноважена сукупність обмежень, вимог до адекватності теорії та припущень.

Таким чином, моделі є засобом існування, носієм знань, і тому роль моделі як теоретичного взірця-еталона не може бути другорядною, а є лише центральною. Метод моделювання найбільш повно відповідає цілям системного аналізу педагогічних процесів та систем. Отже, моделювання можна розглядати як інноваційну педагогічну технологію. Інноваційність навчально-виховного процесу в системі професійної освіти полягає у передачі досвіду набутого системного й інтегрованого знання шляхом моделювання, через досвід діючого покоління науково-педагогічного складу університету новому поколінню викладачів.

Під моделлю інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів ми розуміємо проект багаторівневого поетапного системного впровадження інтеграційного концепту формування особистості у процес фахової підготовки логопедів у вишу. Інтегративний підхід передбачає інтеграцію як зовнішню, так і внутрішню, як змістову, так і процесуальну. Всі елементи інтегративної системи взаємопов'язані та утворюють певну структуру (таких структур може бути декілька, залежно від мети формування системи). Спроекована в нашому дослідженні теоретична модель входить до складу моделі більш високого порядку – моделювання цілісного інтеграційного педагогічного процесу у вищому навчальному закладі – і спрямована на досягнення конкретної мети – формування у сучасного логопеда інтегративних знань, озброєння його новітніми психолого-педагогічними, діагностичними, корекційними, реабілітаційними технологіями створення психолого-педагогічних умов у корекційному просторі, що стимулюють індивідуально-творче самовиявлення учасників корекційного навчально-виховного процесу, забезпечують успішність освітньої та соціальної інтеграції. Зазначена модель передбачає підготовку висококваліфікованого фахівця – організатора сучасного корекційно-педагогічного освітнього простору, що буде утворюватися на засадах особистісно орієнтованої педагогічної концепції.

Якщо спиратися на припущення того, що підготовка до професійно-корекційної діяльності – одна зі складових більш високого рівня організації – освіти, то структуру запропонованої нами моделі інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів доцільно доповнити такою важливою складовою, як розвивальний, інтеграційний і творчий простір.

Рівні інтегративних процесів, як важлива змістова характеристика інтегративного процесу, вказують ступінь зміни інтегрованого змісту (О. Гребенюк, І. Козловська, Н. Сабіров, Ю. Тюнников, М. Махмутов, Л. Артем'єва та ін.). Різні рівні інтеграції дозволяють забезпечити логічну послідовність формування основних понять, а також узагальнення основних ідей сучасної науки. Зокрема, рівні інтеграції формуються та використовуються залежно від типу навчального закладу. Як зазначає І. Козловська, у професійних навчально-виховних закладах вони повинні бути вищі, ніж у загальноосвітній школі. На її думку, інтеграція може виступати як генералізація та універсалізація навчального знання. Теорія і практика інтегративної педагогії передбачає декілька рівнів інтеграції: від традиційних міжпредметних зв'язків (використання знань з одного предмета для засвоєння навчального матеріалу з іншого) до активної взаємодії і творчого використання набутих знань у професійній діяльності [3].

Узагальнюючи існуючі класифікації слід зазначити, що система інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів у вищому педагогічному навчальному закладі має трирівневу ієрархію реалізації. За ознакою кількості елементів, що інтегруються можна виділити наступні рівні інтеграції: – **макроінтеграція** – за значної кількості елементів, яка вимагає їх додаткового групування); – **мезоінтеграція** (за оптимальної кількості елементів); – **мікроінтеграція** (за незначної кількості елементів). Такий підхід ґрунтується на синергетичних ідеях, викладених у роботах Г. Хакена. Учений пропонує розрізняти наступні рівні опису системи [6, с. 45-47]: – мікроскопічний, мезоскопічний та макроскопічний. На мікрорівні інтегруються окремі аспекти знань, фрагменти навчальних тем; на мезорівні доцільно інтегрувати модулі, розділи навчальних тем, навчальні курси з дисциплін професійно-орієнтованого циклу; на макрорівні інтегруються великі складні системи, які мають тимчасове значення у навчальному процесі. Цей поділ є природним, оскільки кількість

елементів є однією з суттєвих ознак при визначенні рівнів інтеграції.

На макроінтегративному рівні інтеграція складових професійної підготовки включає значну кількість елементів, яка вимагає їх додаткового групування. На цьому рівні інтегруються великі складові системи професійної підготовки, що зумовлює появу нових якостей у системах і одночасно забезпечує збереження індивідуальних властивостей її елементів. Реалізація інтеграції передбачає її організацію на рівні законодавчих актів, наказів і положень МОН, контроль з боку адміністрації ВНЗ, які вирішують, у тому числі, такі завдання: визначає головні напрями інтеграції циклів (підсистем) дисциплін професійної підготовки, що повинні реалізуватися у навчально-методичній роботі вищого педагогічного навчального закладу та виявляє цілі й пріоритетні завдання; визначає шляхи організації й здійснення інтегративної початкової діяльності студентів, забезпечує функціонування системи педагогічних заходів, організаційних умов, факторів реалізації; контролює діяльність нижчих структурних підрозділів.

Оперативне вирішення питання керівництва й управління організацією інтегративної початкової діяльності студентів здійснюється деканатом, кафедрою, викладачами. На них покладаються організаційні заходи, визначення обсягу і змісту інтегративної навчальної діяльності, контроль за її виконанням.

Рівень мезоінтеграції медико-психологічної і педагогічної інтеграції передбачає використання міжпредметних зв'язків, формування наскрізних загальнонаукових та спеціальних понять. Кафедра, викладачі визначають зміст й обсяг інтегративної підготовки, її форми, засоби й види на підставі аналізу навчальних планів, програм з дисциплін природничо-наукового циклу і професійної та практичної підготовки, забезпеченості методичним матеріалом, дидактичними завданнями. Викладачі обирають форми, методи й засоби викладання інтегративного матеріалу, що вимагає для успішного забезпечення взаємодії знань розробки науково-методичних рекомендацій для конкретних навчальних предметів та її груп. Їх відсутність веде до неузгодження у викладанні важливих тем до неповних та недостатньо усвідомлених знань. Цей рівень найбільш дієвий та результативний.

На рівні мікроінтеграції медико-психологічна і педагогічна інтеграція відбувається в межах викладання дисципліни, курсу, окремих методик, або окремих аспектів навчального процесу (форми, засоби навчального процесу тощо).

За ознакою ступеня взаємозв'язку між елементами, що інтегруються, можна виділити наступні рівні інтеграції: – *міжпредметні зв'язки* (мінімальні, очевидні взаємозв'язки); – *системна інтеграція* (оптимальні сутнісні взаємозв'язки, що зумовлюють формування інтегративних систем, зокрема *інтегративних курсів*); – *метаінтеграція* (групування елементів у підсистеми з сильними зв'язками, а цих підсистем – у метасистему з оптимальними зв'язками, що зумовлює появу *метапредметів*).

Запропонована модель відображає певний зв'язок і взаємодію структурних складових інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки логопедів. А саме: рівневу та поетапну організацію інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки; системно-блочну організацію змісту інтегративної навчальної діяльності на основі індивідуалізації й професіоналізації, яка передбачає максимальне використання міжпредметної взаємодії, урахування специфічних особливостей дисциплін різних циклів підготовки, зокрема медико-біологічних, психологічних і педагогічних; реалізацію модульного підходу в організації інтегративної навчальної діяльності; систему інтерактивної взаємодії викладача й студента; спеціально-розроблені засоби педагогічної підтримки інтегративної навчальної діяльності студентів (спецкурси, консультації, проблемні задачі, індивідуальні корекційні програми, методичні рекомендації тощо).

Концептуальне моделювання інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів як поліфункціональний феномен, що на сьогодні вважається новітнім у вітчизняній вищій педагогічній освіті, має бути представлений в теорії та практиці освіти майбутніх логопедів на різних рівнях: методологічно-теоретичному, концептуально-змістовому та організаційно-процесуальному. Розглянемо зазначені три рівні концептуального моделювання інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів.

Методологічно-теоретичний рівень концептуального моделювання інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів. Модельний характер сучасної психолого-педагогічної науки, коли конструювання та вивчення моделей реальних об'єктів стає основним методом наукового пізнання [5, с. 435], показує, що завдання формування цілісного, системного та інтегративного мислення сучасного педагога може бути успішно вирішено лише тоді, коли наукові моделі інтеграції дисциплін, що вивчаються, посядуть у змісті навчання вишу належне місце. Вони мають вивчатися з використанням відповідної термінології, з роз'ясненням студентам сутності понять інтегрованих дисциплін, що включені до моделі педагогічного процесу та власне інтегрованого моделювання освітнього простору. За таких умов майбутні корекційні педагоги мають оволодіти інтегрованими знаннями необхідними для забезпечення корекційного навчально-виховного процесу як ефективною сучасною професійною технологією особистісно орієнтованої метамоделі освітнього простору.

Отже, виникає необхідність у виокремлення оптимальних моделей, які визначатимуть методологічний

рівень інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки і головною вимогою до яких стає максимальна відповідність професійно-компетентній функції інтеграції у психолого-педагогічному освітньому процесі.

Принципово важливим для побудови моделі інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів стає її зорієнтованість на гуманістичну спрямованість змісту, зв'язок з життям, наголос на системних, фундаментальних знаннях у змісті навчального матеріалу, інтегративність курсів, розвивальний характер навчального матеріалу, взаємозв'язок та взаємообумовленість суміжних предметів, естетичні та гуманні аспекти освіти тощо. Аспект інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань в процесі корекційно-педагогічної діяльності лише в моделі педагогіки підтримки набуває свого найбільш актуального звучання, оскільки заявляється загальнолюдська сфера поширення психотерапевтичного і корекційно-педагогічного впливу на особистість та необхідність врахування психофізичного здоров'я, як основи психолого-педагогічної сфери взаємодії корекційного педагога та дитини.

Другий, концептуально-змістовий рівень моделювання інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів. Аналіз основних парадигм організації педагогічного процесу дозволив виявити принципові позиції, які визначили наш підхід до інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів. Вона повинна реалізовуватися на основі комплексної цільової програми, орієнтованої на певний результат, і бути цілісною системою у структурі загальної професійної освіти корекційного педагога. Цілісність інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань у процесі фахової підготовки обумовлюється взаємозв'язком та взаємодією його основних компонентів: мети, завдань, змісту, форм, напрямів, принципів, засобів, рівнів, методів, прийомів та результатів. Рівень їх розробленості та взаємодії, у результаті реалізації даної системи, визначає ефективність інтегративної підготовки логопеда. Охарактеризуємо основні компоненти нашої інноваційної моделі інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів у вишу. Головна мета інтегративної підготовки майбутніх логопедів – забезпечення сучасного вчителя, педагога, вихователя необхідними інтегрованими знаннями, уміннями та навичками, як запоруки успішності і результативності діагностичної, реабілітаційної, абілітаційної і корекційної роботи та саморозвитку і професійного самовдосконалення.

Структура процесу інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів є складною. Її можна представити як інтегративну єдність навчальних знань з медико-біологічних, психологічних і педагогічних дисциплін (лекційні, практичні, самостійні); наукової роботи студентів та магістрантів з нейропсихологічних, нейролінгвістичних, логопедичних, нейропсихолінгвістичних та ін. проблематики (реферати, курсові, дипломні, магістерські) та педагогічної, дефектологічної і логопедичної практики (навчальної, літньої, виробничої). Між зазначеними складовими структури професійної підготовки існують тісні взаємозв'язки і взаємозалежність.

Зміст інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів слід розглядати як комплекс, в основі якого знаходиться програмно-цільовий метод планування і управління процесом навчання. Він повинен забезпечувати інтеграцію сучасних даних різних суміжних з педагогікою, психологією та медициною наук (психотерапія, нейропсихологія, нейролінгвістика, соціологія, філософія освіти тощо) про можливості та технології гармонізації людини в системі Всесвіту та визначати можливі шляхи використання заявлених засобів інтеграції знань у педагогічному процесі сучасного вищого навчального закладу.

Основна концептуально-змістова ідея моделі полягає у відображенні в змісті інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки теоретичного базису окремих інтегративних курсів і дисциплін, у виділенні їх методичного і психолого-педагогічного потенціалу та адаптації у психолого-педагогічний простір сучасного вищого навчального закладу. У зв'язку з цим, нами розроблені впроваджено інтегративний курс з нейропсихолінгвістики.

Визначеність моделювання інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів на її концептуально-змістовому рівні створює передумови для конструювання третього – організаційно-процесуального рівня цього моделювання.

Організаційно-процесуальний рівень концептуального моделювання інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки передбачає визначення етапності впровадження інтегративних курсів і дисциплін у реальний навчально-виховний процес у сучасному вишу.

Таким чином, побудова навчального процесу на інтегративно-предметній основі передбачає три основні рівні інтеграції, причому кожен з них, залежно від конкретних умов, може мати декілька етапів. Успішна інтеграція може здійснюватися на декількох рівнях, зокрема мезоінтеграційному, макроінтеграційному, міжпредметному, системному (внутрішньопредметному), метарівні, в залежності від поставленої мети, завдань, форм та реалізуватися як при створенні інтегрованих курсів, програм, так і метадисциплін. Перспективи подальшого дослідження потребує розробка напрямів та етапів реалізації моделі інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки логопедів.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Енциклопедія освіти / [гол. редактор В. Г. Кремень] / Акад. пед. наук України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Козловська І. М. Теоретичні та методичні основи інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дис... доктора пед. наук: 13.00.04 / Ірина Михайлівна Козловська. – К., 2001. – 464 с.
4. Пикельная В. С. Теоретические основы управления: Школоведческий аспект/ Валерия Семеновна Пикельная. – М. : Высш. шк., 1990. – 175 с.
5. Психолого-педагогический словарь / [сост. Е. С. Рапацевич]. – Минск : Соврем. слово, 2006. – 928 с.
6. Хакен Г. Синергетика: Иерархии неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах / Г. Хакен. – М. : Мир, 1985 – 423 с.

References

1. Goncharenko S. U. Ukrayinskiy pedagogichniy slovník / Semen Ustinovich Goncharenko. – K. : Libid, 1997. –376 s. (ukr).
2. Entsiklopediya osviti / [gol. redaktor V. G. Kremen] / Akad. ped. nauk Ukraini. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s. (ukr).
3. Kozlovs'ka I. M. Teoretychni ta metodychni osnovy intehtatsiyi znan' uchniv profesiyno-tekhnichnoyi shkoly: dys... doktora ped. nauk: 13.00.04 / Iryna Mykhaylivna Kozlovs'ka. – K., 2001. – 464 s. (ukr).
4. Pikelnaya V. S. Teoreticheskie osnovy upravleniya: Shkolovedcheskiy aspekt/ Valeriya Semenovna Pikelnaya. – M. : Vyssh. shk., 1990. – 175 s. (rus).
5. Psihologo-pedagogicheskiy slovar / [sost. E. S. Rapatsevich]. – Minsk : Sovrem. slovo, 2006. – 928 s. (rus).
6. Haken G. Sinergetika: Ierarhii neustoychivostey v samoorganizuyuschisya sistemah i ustroystvakh / G. Haken. – M. : Mir, 1985 – 423 s. (rus).

Пахомова Н.Г. Рівні реалізації моделі інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопеда.

У статті охарактеризовано моделювання як основний метод наукового пізнання. Розкрита сутність поняття «модель». Встановлено, що метод моделювання найбільш повно відповідає цілям системного аналізу педагогічних процесів та систем. Запропоновано визначення моделі інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів. З'ясовано, що система інтеграції складових є множиною елементів, які знаходяться у відношеннях і зв'язках один з одним й утворюють певну цілісність, єдність. Узагальнюючи існуючі класифікації доведено, що система інтеграції медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки логопедів у вищому педагогічному навчальному закладі має трірівневу ієрархію реалізації. Визначені та схарактеризовані мезоінтеграційний, макроінтеграційний, міжпредметний рівні інтеграції зазначених складових. Доведено, що концептуальне моделювання інтеграції складових професійної підготовки логопедів як поліфункціональний феномен, новітній у вітчизняній вищій педагогічній освіті, має бути представлений в теорії та практиці освіти майбутніх логопедів на різних рівнях: методологічно-теоретичному, концептуально-змістовому та організаційно-процесуальному. Подана детальна їх характеристика цих рівнів.

Ключові слова: модель, інтеграція медико-психологічної і педагогічної складових, рівні, професійна підготовка логопеда.

Пахомова Н.Г. Уровни реализации модели интеграции медико-психологической и педагогической составляющих профессиональной подготовки логопеда.

В статье охарактеризовано моделирование как основной метод научного познания. Раскрыта сущность понятия «модель». Установлено, что метод моделирования наиболее полно отвечает целям системного анализа педагогических процессов и систем. Предложено определение модели интеграции медико-психологической и педагогической составляющих профессиональной подготовки логопедов. Определено, что система интеграции составляющих состоит из множества элементов, которые находятся в отношениях и связях друг с другом, образующих определенную целостность, единство. Обобщая существующие классификации, доказано, что система интеграции медико-психологической и педагогической составляющих профессиональной подготовки логопедов в высшем педагогическом учебном заведении имеет трехуровневую иерархию реализации. Определены и охарактеризованы мезоинтеграционный, макроинтеграционный, межпредметный уровни интеграции указанных составляющих. Обосновано, что концептуальное моделирование интеграции составляющих профессиональной подготовки логопедов, как полифункциональный феномен, новейший в отечественном высшем педагогическом образовании, должен быть представлен в теории и практике образования будущих логопедов на разных уровнях: методологически-теоретическом, концептуально-содержательном и организационно-процессуальном. Представлена подробная характеристика этих уровней.

Ключевые слова: модель, интеграция медико-психологической и педагогической составляющих, уровни, профессиональная подготовка логопеда.

Pakhomova N.G. Levels of implementation of the model of integration of medical, psychological and pedagogical components of training speech therapist.

The article characterized simulation as the primary method of scientific knowledge. The essence of the concept of "model" is disclosed. It is established that the modeling method best meets the goals of the system analysis of pedagogical processes and systems. Definition of model integration of medical, psychological and pedagogical components of professional training of the speech therapists suggested. Determined that the system integration components consists of a plurality elements which are in a relationships and connections with each other, forming certain integrity, unity. Summarizing the existing classification, it is proved that the system of integration medical, psychological and pedagogical components of professional training speech therapists in the higher educational establishment has a three-level hierarchy of implementation. Defined and characterized the mezointegratsionny, makrointegratsionny, interdisciplinary integration levels indicated components. Substantiated that conceptual modeling of the integration components of professional training speech therapists, as a multifunctional phenomenon, the latest in domestic higher pedagogical education, should be presented in the theory and

practice of education of future speech therapists at different levels: methodologic-theoretical, conceptual-substantive, organizational-procedural. Presented the detailed characteristics of these levels.

Keywords: model, the integration of medical and psychological and pedagogical components, levels, training of speech therapists.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2014 р.

Статтю прийнято до друку 31.10.2014 р.

УДК 376-056.264:81'234

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ НАВИЧКИ УЧНІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ РІДНОЇ МОВИ

Піонтківська Г.С.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Забожан І.А.

На сучасному етапі реформування спеціальної освіти в Україні принципово змінюються методичні підходи до якості засвоєння розумово відсталими школярами рідної мови (А.К.Аксьонова, В.В.Воронкова, Л.С.Вавіна, С.І. Геращенко, В.І. Ковальчук, Н.П. Кравець, Г.М. Плешканівська, Г.С. Піонтківська, Н.В.Тарасенко та інші).

Після тривалого занепаду української мови настав час її поступового відродження: впорядковується український правопис, видаються термінологічні словники, повертаються до життя напівзабуті й силоміць вилучені зі словників слова. Шкільна освіта піднімається на новий щабель: формуються нові концепції навчання української мови (О.М.Біляєв, М.С.Вашуленко, Л.І.Мацько, Л.М.Симоненкова), розробляється державний стандарт української мови (О.М.Біляєв, М.С.Вашуленко, Л.І.Мацько, С.Ф.Бондаренко, Л.М.Симоненкова, О.Н.Хорошковська), створюються нові оригінальні методики оволодіння усним і писемним мовленням школярами. [2, 6, 8]

Д.М. Богоявленський, Н.О.Менчинська зазначають, що грамотне письмо - це насамперед навичка, а не знання елементів граматики.

Значної уваги у теорії і практиці навчання орфографії української мови надають науковці-методисти (М.В.Бардаш, М.І.Бернацький, О.М.Біляєв, О.П.Блик, М.С.Вашуленко, А.П.Грищенко, Т.К. Донченко, О.А.Дорошенко, О.В.Караман, Г.О.Козачук, О.Ф.Коломійченко, О.І.Леута, Л.Л. Логвінова, М.І. Пентелюк, М.Я.Плющ, Л.М.Симоненкова, С.В.Шевчук, Н.Г.Шкурятяна, О.Л.Харчук, І.П.Ющук,). [2, 5, 9, 10]

У дисертаційних дослідженнях Л.М.Симоненкової, М.С.Вашуленка, І.М.Хом'яка, О.В.Карамана та інших акцентується увага на орфоепічних, фонетичних і словотвірних основах, що розкривають потенційні можливості реалізації структурних зв'язків як передумови поліпшення формування орфографічної навички школярів.

Уперше в українській лінгводидактиці Н.П.Ковальчук були розроблені сучасні підходи й новітні технології до вивчення правописного матеріалу, які спрямовані на формування у школярів пунктуаційних умінь і навичок на основі поєднання синтаксису з пунктуацією.

У нових концепціях, мовної освіти, розроблених науковцями Інституту педагогіки України, Інституту української мови НАПН України, Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, передбачено комунікативно-практичне вивчення української мови. Врахування викладеного змінює у школярів мотивацію навчально-пізнавальної діяльності, стимулює їх до здобуття знань, сприяє опануванню рідної мови як засобу спілкування.

У цьому зв'язку О.М. Біляєв, М.С.Вашуленко висловлюються проти надмірного теоретизування навчання, цілеспрямованого заучування орфографічних правил. На противагу цьому, авторами відстоюється методика проведення уроків української мови, яка б сприяла всебічному розвитку усного і писемного мовлення школярів. Ними також пропонується систематизація навчального процесу на основі комунікативно-діяльнісного підходу. Провідною ідеєю концепції С.Єрмоленко і Л.І. Мацько виступає спонукання дітей спілкуватися українською мовою. [2, 6]

Це зумовлює комунікативно-практичний підхід до вивчення української мови в загальноосвітній школі. Зокрема, І.П.Ющук рекомендує використовувати для розвитку зв'язного мовлення більшу половину часу, запланованого для вивчення учнями певної теоретичної теми. [10]

Пошуки ефективних шляхів формування орфографічної навички привертають увагу вчителів і методистів. Ця проблема займає важливе місце в загальній методиці і дидактиці.

Вирішенню цієї проблеми багато уваги приділяли М.О. Білецька, М.С. Вашуленко, А.Л.Іноземцева, А.П.Каніщенко, С.М. Лисенкова, Г.О.Чуйко, Л.Л.Швед, М.М.Шкільник, Н.Г.Шкурятяна.

Зокрема, М.О. Білецька, Г.О.Чуйко, розкриваючи методику навчання в старших класах загальноосвітньої школи, зазначають, що успішному формуванню грамотності письма сприяють комплексні вправи, спрямовані на